

KAUST III.
I aastakäik.

„PÜÜE“

28. aprillil
1927 a.

Toimetus: R. Adof, A. Maasing, E. Paggi,
L. Võrk, A. Jahiman, E. Jürvetson.
Vastutav toimetaja: E. Jürvetson.

Väljaandja: Ambla Ühispõllum.-Gümnaasiumi K. Ü. Kirjanduse Osakond.
Aadress: Ambla Ühispõllum.-Gümnaasium.

EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

Vabadus.

Viimased kiired saadab päike üle eestlaste maa, üle eesti metsa ja põllu, üle aasa ja nurme, üle talutare. Loojeneva päikese ja kasvava eha puna valab valgust nagu verd igale poole ja veristena näivad ka metsaladvad, rohelised aasad, valged kased ja talutare sammeldanud õlgkatused...

Istub taat suitsutare lävel ja vaatab loojenevat päikest. See vajub ja vajub, kuni kaob tumeneva metsajoonetaha, jättes järele eha, mis katab kogu maa vereva valgusega.

— Kaob, kaob — ohkab hallpea tarelävel unistades ja vaatab punetavaid põlde ja heinainaid. Ta silme ees näib, kui ei olekski see puna ehast tekkinud, vaid verest, eestlaste verest, kelle vabadus loojeneva päikese sarnaselt kaob, maad andes võõra rahva vägivallale. Ja nagu päikest, mis horisondi taha langeb, keegi tagasi hoida ei saa, nii ei saa ka

keegi eestlastele langevat orjaõõ varju tagasi tõugata. Ta ligineb ja katab Eestimaad sünge hauapimedusega.

Taat, vaata veel kord oma ja oma rahva kaduvale, verre uppuvale vabadusele järele

ja võta siis orjaike turjale ning unusta, et sa kord vaba olid; sest vanad haavad lahkistult on valusamad kui siis, mil nad alles löödi. Aga ei, saa ei taha seda unustada, sest sa oled mehine eestlane ja kannatad

valu, nii nagu sinu suguvennadki, kes veel praegu püüavad vabadust tagasi võita. Kuulata, kas ei kuule sa praegu sõjariistade kõminat ja kas ei näe sa lahkuvaid kangelaste hingesid Manala poole lendavat?

Jah, sa kuuled ja näed, sa mõistad, et seal on võitlus orjaõõ vastu vabaduse valguse pärast. —

Kuulatab vanake. Tõesti nagu kuuleb ta mõõga kõminat, mis kord õige ägedaks muutub, siis aga vaiksemaks ja vaiksemaks jääb ja lõpuks veel üksi metsa puie vahel kajana heliseb.

Kaob! Meie vabadus kaob — lendavad mõtted vana eestlase peast läbi. Oh, missugune kuritegu, mille sa võõras inimene

oma kaasinimese vastu korda saadad. Miks hävitad sa tema, muutes ta (oma) tööriistaks, mida sa kepiga ja piitsuga oma kasuks tööle sunnid. Miks riisud sa temalt õnne ja rõõmu, mis tema jaoks tema ainukeses

Riigivanem Jaan Teemant.

elus ilmas on määratud, kuna sa ise samasugusest õnnest ja rõõmust ju mitte ilma ei ole jäetud?

Miks katad sa tema elukoha põlenud varanduse tuhaga ja lased teda ennast oma verrega kaetud põllul töötada, millest sina ülekohtuga varandust saad, et teda ikka rohkem ja rohkem rõhuda?

Kes sa oled, et sa oma võimu kuriteo ja ülekohtu vankri ette rakendad, millega sa võõra õnne ja rõõmu veriseisse roopaisse tallad?

Kas oled sina ise loonud maa, millel sa seni oled elanud ja veelgi elada võiksid? Kas oled sina loonud need kohavad metsad, lõhnavad õied ja lokkavad viljapõllud, mida sa tallad ja kas oled sina ehitanud need elamud, mis sa põletad?

Kas oled sina loonud päikese, mis sind niisama heledalt valgustanud ja niisama soojalt soojendanud kui kõiki teisi, kui kõiki neid, kellelt sa tema nüüd riisud?

Kas oled sina endale elu loonud ja kas on sinul õigust teise inimese elu tema õnnega hävitada või rikkuda?

Kas selleks on sul mõistus, et seda rakendada omakasu tööle ja hävitada elu, mida sa ise ei ole suutnud luua ja kas selleks on sul mõistus, et sa oma ülekohtu tema abil aru ei taha saada?

Inimene, pööra tagasi oma arenemise teelt ja mine tagasi selleni, kus sa olid peaaegu mõistusetu, kui sa sellel arenemise teel muud ei mõista ega taha teha kui õigust ja armastust porri tallata.

Saabub õõ, orjaõõ, mis rõhub raskelt nagu tinakoorem. Teile, isamaa üksmeelsele ja vapraille poegile langeb tugev kate, mida teie mõõgad ei jõua purustada.

Kuid olge vaprast ja lootke. Kui ka murduvad mõõgad, siiski ärge kokku vari-

sege, ärge jätke enne järele, kuni ta purunenud on. Ja ta puruneb kord teie ühisjõu ees.

Õõ taganeb ja loojenev päike ei jää loojenenuks.

Näe, juba koidabki idataevas. Ehk koidab ka ükskord vabadusetaevas teile, vabavad eestlaste pojad, kes teie võitlete! Ma kuulen jälle teie sõjariistade kõlinate, see

rõõmustab mind, — kuid see vaikib ju jälle. Jah, puhake vahetevahel, puhake ja kannatades koguge jõudu uueks katseks, mis aitab jälle samamuda teid teie eesmärgi poole.

Tõusebki ju päike, mis valgustab iga päev, ent ta ei ole enam nii kullane kui enne. Verine on ta ja valgus, mida ta lai-ali laotab, on ka verev. Oh, kus viibid sa nii kaua, vabaduse päike, ei koidukumagi sinust näe veel, ent südames vilgub siiski lootuse täht, mis valgustab ööpimedust seni, kui sa koitma hakkad.

Ka teil, mu pojad, on see lootuse säde igaühel rinnas, ärge laske seda kustuda, seni kui tõuseb päike.

Mind kutsub juba Manala ja ma pean minema, kuid aeg ja teie jääte siia.

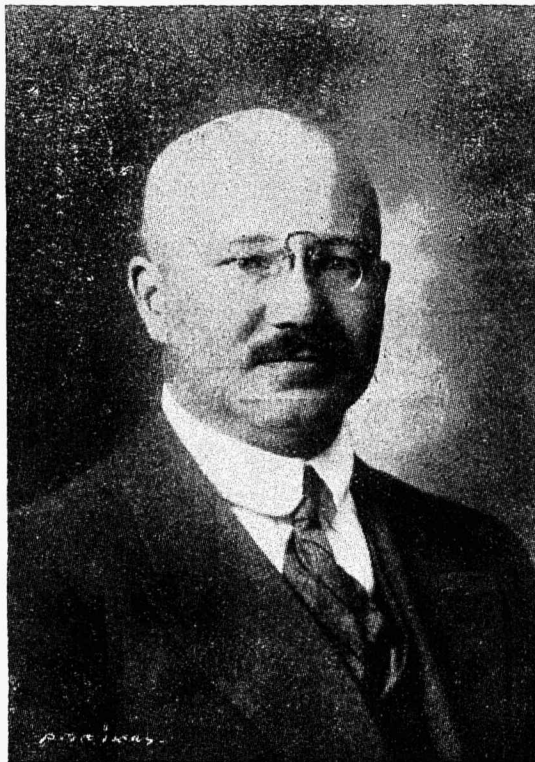
Jõudu ja julgust, mu pojad!

Pöörase kiirusega lendab, lendab aeg. Muutuvad nurmed ja põllud, metsad ja aasad ja isegi talutare laguneb, millega ühes varisevad hauda ka vabaduse järele igatsevad inimesed, kes igakord, kui idataevas koitis, igatsevalt selle punetava valguse poole vaatasid ja ootasid.

Ent vabadus ei tule veel, ja aeg lendab ikka endise kiirusega; siiski muutub koit järjekindlalt kullasemaks ja verine puna kaob.

Jällegi koidab.

Linnud laulavad haruldast ilusasti, õhk on täis lillede lõhna ja kullane valgus kuldab ümbrust, kuldab põldu, aasa, metsa ja

Otto Strandmann

tuntuim riigitegelane.

metsa äärel seisvat lihtsat, ilusat elamut, just samuti nagu kord muiste loojenev päike verekarva oma punaga värvis sama kohta.

Tõuseb päike ja valgus muutub veel kullasemaks.

Avaneb uks ja lävele ilmub tugev noormees. Ta istub läve kõrvale pingile ja vaadates tõusva päikese kuldset valgust vajub mõttesse.

Nii ta tõusis, meie vabaduse päike. Palju valgem aga oli ta, jah, tõesti valgem ja heledam.

Aga kui punane ta küll võis olla, kui siin, samal kohal, kaua aega tagasi hallpea esiisa istus ja vaatas, kuidas ta vajus ja veriseid kiiri külvas.

Ometi on võitlus tagajärgi annud. Vahvad pojad nad olid, võitlesid ja kannatasid, ent ei vankunud ega väsinud, ei kaotanud julgust, vaid veel Manala väravail sirutasid käed vendadele toetuseks. — — —

Vaikinud on mõõga kõlin ja nende kagagi metsast kadunud, kuna seal nüüd linnud oma hõiskamisega ja trillerdamisega neid kurbi helisid sunnivad unustama.

Ma kuulen, kui kostaks sealt tõestivõidumarssi helid. Oi, kui vägevad, kuid siiski mahedad helid on need. Nad loovad kujutelmelme vendlusest ja õigusest, armastusest ja vabadusest, nad maalivad silme ette kohisevaid metsi ja lainetavaid viljavälje, ilusaid elamuid ja neid varjavaid viljapuuaeda. Igaühel on niisugune eluase.

Igaühel on õnne ja rõõmu, ja ükski ei astu teisele eluteele ette.

Oh vabadas, miks ei tulnud sa meile varem oma rahuga, miks ei teinud sa juba

varem inimeste silmi lahti, et oleksid aru saanud, mis on õieti inimese kohus siin ilmas enda ja kaasinimese vastu.

Siiski oled sa ometi tulnud ja nüüd ei pea me enam mitte eelkäijate varjukülgi päevavalgele kiskuma.

Kata sa, vabaduse päike, need mustad orjaõõ varjud oma valguse looriga ja kaota kurjad kättemaksu mõtted inimesist.

Inimene, sa oled viimaks siiski aru saanud, et igaühel on õigus elada ja oma osa õnnest ja rõõmust maitsta. Püüa selle poole, ja ära nopi enam oma arenemise tee äärest ohakaid, vaid roose ja ära talla tolmusse seda, mis kaunis.

Isamaa pojad, seni kandsime orjaõõ rasket koormat, nüüd aga võtame valguse koorma ja kanname seda vaba Eesti eel ajast läbi ja unustame selle valgusel kõiki, mis meid seni pimedas hoidis.

Unustame selle pimeduse, ent mitte neid, kes selles pimeduses teed valguse poole otsisid ja lootuse sädet rinnas kandsid, sest need on meid valguse ra'ale viinud. —

Ju loojeneb päike, ent ta ei ole enam veripunane vaid kullane. Näe kuidas ta naeratab, rõõmsalt, sest nüüd ei kujuta ta meile enam vabaduse päikese loojenemist, mis teda ja kõiki vabaduse kaotajaid kurvastas. Ta teab, et kui tema loojeneb, siiski õõ mitte pime ei ole, sest inimeste südames on soojus ja valgus, mida annab vabadas.

Sa kullane päike, jää nüüd loojenematuks ka meie, eestlaste vaba maa kohal, et näeksime eksimatult oma [rahva kultuuri koormat kanda.

Meie soontes midagi tuksub ja tuikab . . .

Ilm oli külm. Kõle tuul puuris meist läbi. Jooksmine oleks mõjunud soojendavalt, kuid jalad olid väsinud.

Sõber, miks sa maha jääd?

Ei suuda enam, oled väsinud? Ulata käed, ma toetan sind.

Näed sääl tee ääres halle, hämaraid kogusid? sosistas ta. Need on üksikud rändajad. Kas seltsilised jätsid nad maha või tulid üksinda teele? Ulatame käed ka neile.

Sammusime edasi pikkamisi, väsinult. . . .

Keegi lähenes, lähenes kiirelt, tõtates.

Palged kuumasid tal, huuled naerul. Tervest ta olekust voolas jõudu, soojust, värskust. . . Tervitasime teda. Tundsime, et meie kohmetanud käed muutusid painduvaiks, et südamed hakkasid kiiremalt tuksuma. . . Kustuvaisse silmisse tekis helk, nähes tema säravat pilku. Tundus nagu oleksime teda juba ammugi armastanud, ammugi tunnud. . . .

Mida otsime? kordasime ja tundsim, kuis mälestused ja lootused meie hinges ärkasid. Otsime ilu, õrnust ja soojust, otsime kevadet! . . .

Meie ei taha jääda lillede juurde unistama ega uinuda kuulates ööpiku laulu; meie tahame künda ja külvata, istutada ja kasta — otsime ja ihkame tööd! Ja ega see ime pole, kui meie siis õhtuil, tööst väsinult, kuid siiski õnnelikud, palged päikesest pruuniks põlenud, kokku tuleme, endid värskete lilledega ehime ja ööpiku laulu kuulates laulame, rõõmustame. . . . Tahame näha, kus vili kasvab, õitseb, valmib. Tahame kanda päikese loodel vihke,

Lydia Koidula.

mille terad läigivad ja rasked nagu kuld, kanda neid naeratades, higitilgad näol. . . . Meie otsime viljarikast tööd! Otsime kevadet!

Ka mina otsin kevadet. Tahan võita kevade!

Teiega üheskoos loome endile ilusama kevade!

Sulatame lume, meelitame lilled murule, valmistame mulla külvile kobedaks, meie loome endile kevade!

Loome kevade! kõlas ühine hüüd.

Meisse tungis nagu uus elu. Meie soontes midagi tuksus ja tuikas... Meie loome endile kevade!

Algas töö. Esimesi saavutusi tervitati hõisates. Sädemetes loitsid leegid. Ja kui siis leegid lumiseid välje valgustasid, polnud vaimustusel piiri. . . . Kui hää oli soojus, kuis kosutas ta!

Kuid kellegil polnud aega jääda tule äärde soendama. Koguti lund ja jääd, kanti tule äärde sulama. Tuli tarvitas toitu; otsiti hagu, raiuti puid, kanti ja veeti; teineteise võidu tehti tööd.

Jää lagunes, lumi sulas. Lagedal lauldi, metsad kajasid vastu. Lauldi pungade puhkemisest, oraste haljendamisest ja lõikuse õnnest. Vaimus nähti juba lainetavaid välje, läikivaid sirpe. . .

O — kui ilus, kui armas oled sa, kevad! Säragu ja hiilgagu sinu jumaldatud kiired. Sinu altarile tahame tuua oma tööd, puhtamaid püüdeid.

Kui kosutav on värskus, kui sametpehmed sinu tuulepuhangud! Jõudu, uut elu annad sa.

Üheskoos võitsime endile kevade, üheskoos valvame, et ta meilt ei kaoks.

Carl Robert Jakobson.

*Maailm austab alati meest, kes end ära ei müü isiklike kasude eest, kellel van-
kumata autunne, hõikumata kohusetunne, kelle püüded kõrged ja puhtad.*

Orison Svett Marden.

Beethoveni viimased päevad.

Läinud aastasajal leiame Viinis, kesklinnast eemal, avara platsi ääres, võimsa ehituse. Astume sisse suurest võlvitud värvakäigust, millest paremale raske trepp teisele korrale viib, kus asub Ludvig von Beethoveni elukorter. [Esimene tuba tänava poolt on ilma mööblita, ainult suured virnaded käsikirjas ja trükitud noote seisavad seinaga ääres. Teine on lihtne söögituba, millele järgneb kõige suurem ruum korteris, elu-, muusikaja magamistuba. Keskkel on kaks klaverit korrapäraselt akente vahele asetatud. Veel paistavad silma kaks viiulit — nõrgalt tolmuga kaetud, kuuldetorud ja väike raamatukogu Goethe, Shakesperei, Homerose j. t. töödega. Toa nurgas on kirjutuslaud, kust komponist töö juures istudes üle tubadereaa võis vaadata. Siit tuli ta oma külalistele vastu: keskmise kasvuga, kuid jõurikas kujus terashallide juustega. Nägu, varemalt tervisest punetav, hiljem kollakas, kannatust väljendavate näojoonte ja leekivate ning läbistavate silmadega. Riided kodusel ja meele vastavad.

Töötoast viib uks majapidamisruumidesse: jumalik kunst võib teiselt poolt ka igapäevasuse proosale ligineda. Vahest tuleb sealt majapidaja, turukorv käes, ja püüab kurdile peremehele selgeks teha, et ta jälle raha vajab.

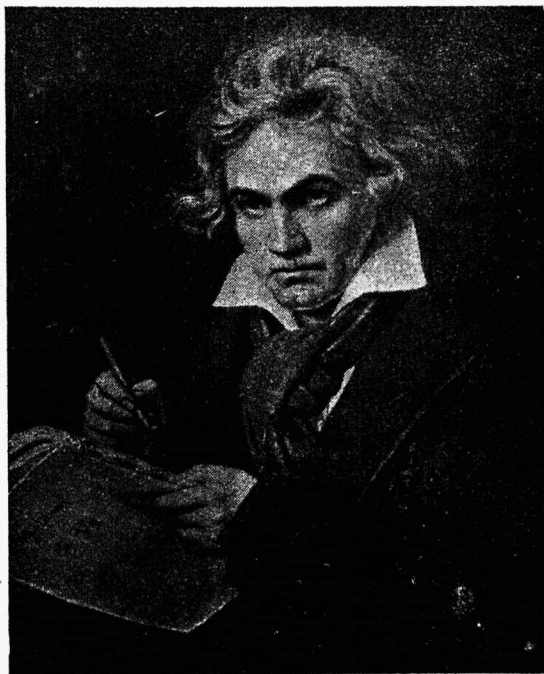
Selles korteris kestab Beethoveni elu täieliku reeglipärasusega. Ta tõuseb alati vara üles, läheb siis laua juure ja töötab terve ennelõunat. Pääle lõunatamist ruttab ta välja vabasse loodusesse. Nendel jalutuskäikudel läbib ta terve Viini ümbruse

või viidab lähema küla juures kalastamisega aega. Sageasti viskub ta puu alla rohule ja andub muusikalisele loominguks. Ühes lihtsas võõrastemajas sööb ta harilikult õhtust ja loeb lehti.

Beethoven oli pääle oma venna surma selle poja kasvatada võtnud. See, muidu andekas noormees, kes Viini ülikoolis õppis, tegi temale palju kurvastust ja päävalu. Nüüd oli ta enesetapmise katset tähtsusetu haava pähe lastes oma kasvataja õrnatundelisele hingele suure hoobi andnud. Pääle seda juhtumist sõitis Beethoven maale venna mõisa puh-

kama. Seal lõppes tema tervis ja loominguks. Ta toodi Viini tagasi haigena ja hingeliselt põrutatult.

Nüüd on elu majas rahulik. Viinlased näivad Beethoveni unustanud olevat. Siiski tuleb üks ja teine sõpradest ja toob midagi kaasa. Keegi on koguni terve Händeli tööde kogu kingituseks toonud, mida haige väsimata uurib. Sagedasti ilmub ka arst, kes kurdi heliloojaga ainult kirjalikult mõtteid vahetada saab.

Beethoven †.

Päälle kopsupõletiku, mis Beethovenil Viini tagasi pöörates oli, tuli lisaks veel maksahaigus, mis hiljem veetõve päälle üle läks. Nii on viimane veerandaasta heliloojale täis raskeid kannatusi.

Ühel päeval külastasid teda kaks kuulsat lauljat ja laulsid surmale määratule kaks laulu, millest haige takti lüües vähemalt osa võttis. Lahkumisel öeldi palju sõbralikku.

Haiguse ajal oli Beethovenil kõige lähemal vana sõber, kes sääl ligidal oma perekonnaga elas. Iseäranis on selle 13 aastane poeg temaga viimaste kuude jooksul kokku puutunud, kellelt ka on saadud täpsemaid andmeid Beethoveni kurvast lõpust.

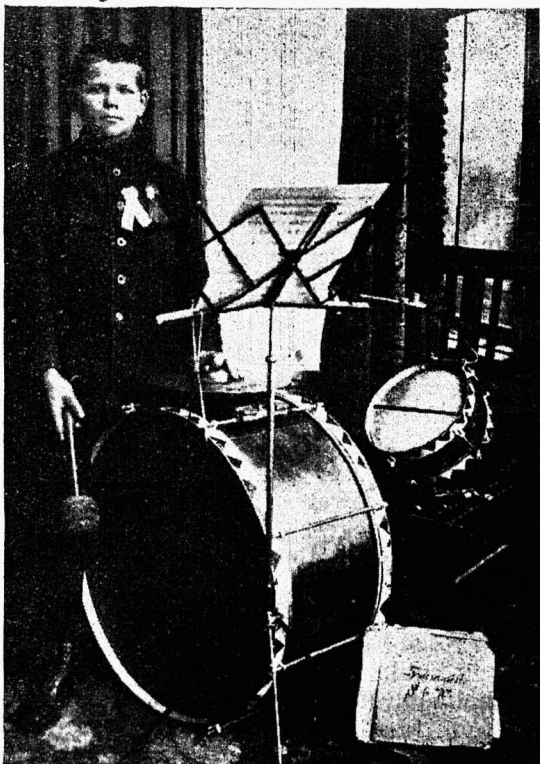
Varemalt oli Beethoven korduvalt selle üle mõtelnud, kuidas oma armastatud Rheini kodumaa ja sealsete sõpradega ühendusse astuda. Kui haigus ammu lootusteks muutunud, sai ta ühelt neist teate ja oli sellega kirjavahetuses. Viimane kiri on dikteeritud ja ainult allkiri näitab, kui kaugele tema kehaline nõrkus oli jõudnud.

Vahepeal oli veetõbi hädaohtlikuks saanud, nii et operatsiooni pidi korratama. Ikka lootusetumaks muutus haige olukord. Surm ligines kiirete sammudega. Veel oli viimaseid silmapilke kasutada, et sureja viimaseid soove üles kirjutada lasta ja et temast paar skizzet joonistada.

Kui 26. märtsil 1827 kella 6 ümber tumedad pilverünkad kokku kuhjusid, kange tuul lund ja rahet vastu haigetoa akent

peksis, kui sureja veel kord silmad avas, kokkusurutud rusika üles tõstis ja vajuda laskis, lahkus Beethoveni hing.

Ainetel L. V.

Muusikamees 14 aastane.

Tgäühs, kes eneses tungi tunneb midagi head korla saata, olgu nagu luupainaja. Ärgu oodaku ta, kuni teda kutsutakse, ärgu hooligu ta, kui teda ära aetakse. Olgu tema seda, mida Homer wägimeestest kiidab, — nagu härbes, kes eemale hirmutatud, ikka teisest küljest inimese kallale tükib.

Goethe.

Haridusnädal Amblas.

26. veebruarist — 6. märtsini s. a. korraldatud Haridusnädala puhul peeti Ambla ümbruses esmakordselt rida loenguid. Haridusnädalaid on Eestis juba enne korraldatud, Amblas oli aga käesoleval aastal see esimene sellesarnane.

Korraldavaks tsentrumiks oli Ambla Ühispõllumajandusgümnaasium juhatajaga eesotsas.

Ambla gümnaasiumi ruumides korraldati kogu nädala kestel igal õhtul loengud, kus kõnelesid nimetatud kooli õpetajaid ja väljaspool kooli tuntuid isikuid.

Samal ajal käisid nimetatud kooli viimase klassi õpilasi ümbruskonna tähtsamates kohtades põllumajandusliste ainete üle kõnelemas. Nimetatud kõnelejate hulgas juhtusin ka mina üheks kõnelejaks olema.

Tahan siin mõne sõna selle üle avaldada, kuidas need loengud üldiselt korda läksid ja missugustena neid kuulajaskond hindas.

Faktiks on, et meie põllumehed väga umbuskliku pilguga kõigele vaatavad, mis väljaspool nende talumajapidamist põllumajanduses sünnib, peasjalikult reformidele.

Suurem hulk eesti talumajapidamisi on veel väga otstarbetumalt ja teadmatusega organiseeritud. Niisuguseis taludes toimib peremees nii, kuidas talu lubab ja talute-

gevus ei arene mitte nii, kuidas peremees tahab. Ja väga palju talupidajaid ütleb, kui neile soovitada rohkem tähelepanu pöörata uuendusele, et ei saa ikka talus nii teha, kuidas ise tahad, peab nii toimetama, kuidas võimalik on.

Ja muidugi.

Ei tohi ette võtta järsku kogu talumajapidamises revolutsiooni, ja see pole ka

sugugi võimalik, vaid uuendusi tuleb hakata järkjärgult läbi viima, aegajalt paraneb siis isegi olukord. Üks ja kaks aastat ei saada siin midagi korda.

Sellepärast peab talupidajal praegu teatud määral ettevaatust olema, ent huvi peab olema igal põllumehel nende küsimuste vastu, mis puudutavad põllumajandust.

Nende vastu on aga huvi väike.

Selles asjas ei saa otsekohe süüdistada kedagi, sest see põhjus ei olene talupidajaist.

Meie põllumajandus on alles arenemisel ja lühike aeg, mis Eestil kui iseseisval riigil seljataga, on nõrk selleks, et kõiki talupidajaid põllumajanduslike teadlikkeks

duslistes küsimustes oleks võinud teha.

Nüüd, kus siiski palju küsimusi lõpuks on lahanenud, on väga tarvilik, et neid huviga jälgitakse ja neid teadmisi, mis saadud, praktilisse ellu rakendatakse.

Theodor Pool

Vabariigi endine põllutöominister.

Nende küsimuste viimisel põllupidajate hulka on Haridusnädalail igalpool suur tähtsus.

Ja kuigi algul kõnelejate vastu umbusklik ollakse, siis ei ole see sugugi veel halb nähtus, sest enne, kui põllumees ei ole teatud probleemi täiesti lahendanud, ei või ta selle järele tegutseda.

Seda enam tuleks arusaajamail ja teadlikumail isikuil ümbruskonnas tööd teha ja enne mitte järele jätta, kui teatud küsimusis põllupidajail on täielik arusaamine.

Praktilisse ellu lähevad need küsimused siis juba iseenesest.

Eelkirjeldatuga rehkendades seadsime meie, õpilased, endi ülesandeks tähtsamaid põllumajanduslisi küsimusi mitmest küljest valgustada, et kuulajaskonnas huvi äratada nende vastu. On kindel, et ühe või kahe tunniga midagi rahvale pähe tuupida ei saa, sellepärast käsitasime aineid laias raamis, ent siiski põhjalikult.

Kui meil korda läks küsimusi kuulajatele huvitavaks teha, nii et nad ise nende üle mõtlema hakkaks ja neis küsimusis täiendada püüaks, siis on meie ülesanne nii täidetud, nagu see meie sooviks oli.

Ambla ümbrus näib põllumajandusliku ühistegevuse poolest viimasel ajal kaunis kiirelt arenenud olevat, siiski on väga palju soovida üksikute majapidamiste juures. Tugeval alusel seisvad majapidamised on aga jälle omakord tugevate ühistegeliste asutuste eeldajaiks.

Võrdlemisi arenenud näib olevat Ambla ligem ümbrus, kuna kaugemad kohad rohkem maha jäänud.

See väljendus just kuulajaskonna huvist loengute vastu.

Ise äranis rohkelt võeti sõna Käravete algkoolis korraldatud loenguil, kus palju küsimusi esitati.

Leidus ka neid, kes „pealetungida“ tahtsid, ent see oli just kasulik, sest see viis läbirääkimised elavuse haripunktini ja see viimane omakord on parim abinõu, millega rahvas huvi äratada.

Käravetelt ära tulles jäi küll mulje, et siin peagi suuri edusamme märgata võib. Juba nüüdki on paljud talumajapidamised kontrollühisuste liikmed, mõneski talus on enam — vähem korralik ülesmärkimine, mis teerajajaks raamatupidamisele; asutatud on isegi oma rahvaraamatukoguselts, mis hiigla sammudega edenenud ja mille lähemaiks ülesandeks muuseas on mitmesuguste loengute ja kõnede korraldamine. Põllumajandusliku haridustöö arendamisele toetajad jaks olid vast möödunud Haridusnädalal korraldatud loengud, mille tagajärgi lähemas tulevikus juba näha võime loota.

Mahajäetumana tundub Rava ümbruskond, kus osavõtt nimetatud loenguist väga loid oli.

Ei tea, millest see tingitud, vast sellest, et suuremad ühistegelised asutused, nagu ühispiimatalitused j. n. e. kaugemal on. Kaugel asub ka raudteejaam, mis tingimata edenemist takistab. Minul ja minu kaasõpilasil oli juhus esimest korda selle ümbrusega tutvuneda, sellepärast ei saa ka kohe kõiki ühiskondliku ja majandusliku arenemisi tingimusi kohata, kuid silmatorvak on seltsielu korraldamatus.

Kohalikus koolimajas asub küll raamatukogu, kus kaunis korralik valik igasugust kirjandust, muuseas ka palju põllumajandusl. raamatuid, kuid kahjuks ei loeta neid.

Seda kohalikult koolijuhatajalt kuuldes, jõudsin otsusele, et seal vist kunagi rahvale mõtteid ühistegelisest ja majanduslikust elust ei ole avaldatud ja sellepärast valisime endale sihiks ainult tähtsamaid ja tarvilikumaid küsimusi päevakorda võtta, jättes välja puhtpõllumajandusteaduslikud küsimused.

Küsimusi esitasid läbirääkimistel ainult perenaised, kellest ka suurem kogu kuulajaskonda koosnes, kuna peremehed mingisugusel põhjusel pea kõik puudusid.

Kui kusagil põllumajanduslikke nõuandjaist puudus peaks olema, siis on just Rava üks neist, kus neid esimeses järjekorras hädasti tarvis on.

Mõtteid spordist.

(Järg.)

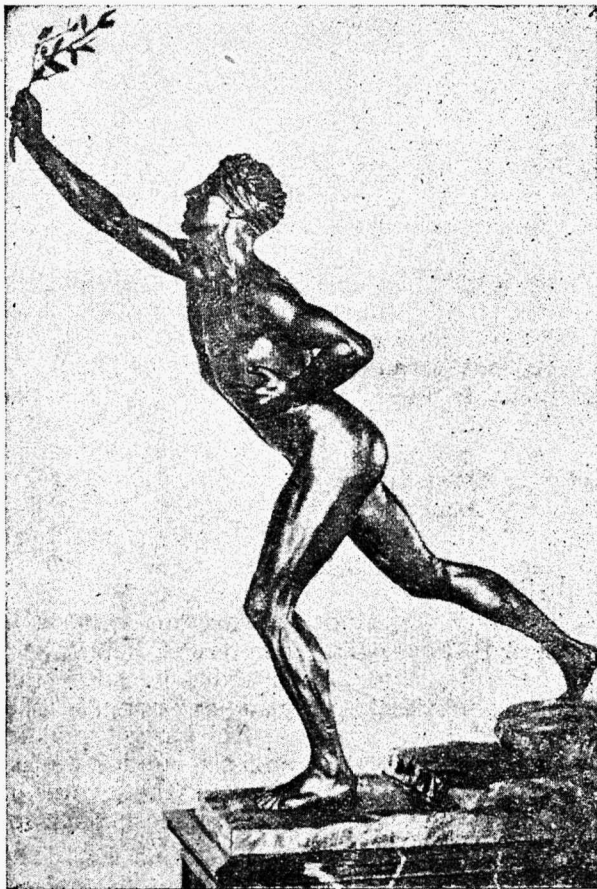
On mitmesuguseid arvamisi sportlasist ja nende ideist ning püüdeist. Isegi karsklased enamjagu leiavad, et nemad ainukesed need õiged reformaatorid on ja mõistavad hukka neid, kes neid oma korda kritiseerides otsusele jõuavad, etnad lõbu vihkajad, seega inimesilt elurõõmu riisujad on, ilma et nad midagi paremat asemele anda suudaksid. Sageli kuuleme ka vanemait ja usuvendadelt, kuid nad näevad noori sportimas, et see noorsugu minevat hukka. Kui meie loeme aga vanemaja usukangelaste ütelsusi, siis saame koguni teistsuguse pildi. Adolf Mathias ütleb: 1) Lapsed hoitagu alaliselt hääs tujus; 2) kõiki sündsaid asju peab neile palju lubama, aga mitte keelamisest mõnu tundma ning 3) lapsed hoitagu alati tegevuses. Sama vaadetega on ka Luther ja teised.

Vittorino-de-Feltre (1378—1446) kirjutab spordist järgmiselt: „Niisugune süüta ajaviitmine, nagu mängud, pakub päälle kehalise karastuse ja arenemise palju tulu. Inimene läheb osavamaks, painduvamaks ja kehalt ilusaks. Laiskus, õrnus, mis nooruri liiderlikkusse meelitavad, kaovad mängides,

ja noorur hakkab mõtlema tõsisemalt ja õppima mehisemalt. Noorurid, kes sportlased, olid temale iseäranis kallid, sest need tema arvamisel ka edasijõudmises ja moraalselt olid esimesed.

Mängude ja üldse kehalise kasvatuse kaitsjais olid vanemail ajal päälle eelmiste veel Monton (1553—1592), Romensky, Lökk, Kant, Schiller ja teised. Mitmesuguseid inglaste mängu vaadates arvab Lökk, et mängudest saadakse mitte ainult lõbu, vaid ka vaimulist ja kehalist tulu. Ja seega on sport tõsisem ala, mis inimest juhivad positiivsusele. Teiseks pole sport karskuseta mõeldav. Miks ei kõnele karsklased spordist, miks ainult näidataks diagramme ja räägitakse paljust muust? Karskus ei suuda sarnasel korral luua nii esimeses järjekorras noorile, kui ka vanadele asevaheldust, mis vaidlemata tar-

vilik, sest kuivade sõnade varal on mõtetu inimesi mahakriipsutama sundida seda, mis neile küll kahjulikud, kuid pikkiised lõbustused. Teiseks oleks see noorte seas veel uskumatum, sest nad teavad, et see eluaeg kulub töötamiseks, rõõmu ja valu tundmiseks. Meie noored ootame elu, nõua-

me elu: Laske meid elada ning andke meile seks õigeid juhtnööre! Üürikene ja lühikene on elu. Seepärast tahame enese lühikest eluaega hästi tarvitada; seepärast tahame meie seda lühikest elu täieliselt tervelt ja rahustust andvalt ja seega kõige puhtamal kujul.

Sageli näeme meie inimesi, kelle elu vaadeldes meie noor ja elamisinstinkt meile juba ütleb, et need inimesed pole osanud elada, see elu mis pidi olema suur ja sügav, on neile vaevaks ja piinaks. Näeme inimesi, kes uppumas alatusse; leiame inimesi, kes oigavad ja hädalduvad ja eneste ilmale sündi neavad; juhtume inimesiga kokku, kes sõnavad: Elu on igav ja tühi. Meie noored, kes sportlased, vaatame hirmuga sarnast eluaja kulutamist. Meie ei taha kirat seda, vaid elada. Seepärast arvustame kõiki, mis iganes siin ilmas näeme. Meie arvustame kõiki ja anname eluõiguse ainult sellele, mis elu edendab. Meie tahame saada tugevaiks, tahtejulisiks ja väärilisiks vabarahvuslasiks, mida saavutame vaid ainult sellel teel, kui algame maast madalast tööd mängides. Usukangelane Luther ütles, nagu seda paljud teisedki — „Kui sa mängid nagu laps, siis mängi kas või kogu eluaja.“ Meie noored ei vaja ainult kuiva sõnalist õpetust, vaid meil eneseil on rohkem elule vastavam ala, kuis suudame saada seks, mida loodetakse meist.

Sõjaga saavutasime iseseisvuse, kuid ainult välispidise, sisemiselt pole küllalt jõutud veel kindlaid piirjooni tõmmata, õigeid arenemisrada rajada. Veel pillerkaaritavad tõusikud, loopides tulde arutuid summe, isiklist loomulikku lõbutsemistungi üle kõige säädides.

Kõik loov edasipüüdev kiratseb, ei leia kusagilt toetajat, avitajat. Ka noorsoo hingellu hakkab see „tänapäeva teooria“ valguma. Jääb lonkama, peatuma kõik, pole eesmärki, kuhu jõuda, valitseb vaid ainult tänapäev. Kahvatuvad ideaalid ja vajuvad kүүru nende kandjad. On eel ainult suur ämarus.

Tähtsamaks pääseteeks on sport, noorsoo kehalise kasvatuses hoolekanne. Võrutada noorsugu mürgist pilkseist lõbustusist, anda talle vastakaaluks midagi samatugevat, kaineid lõbustusi, mäng sport. On seatud kõrgele aade: — terves kehas terve vaim, on meeletuletatud, et tahtejõud pole ainult puht hingeline produkt, vaid ärarippuv tema intensiteet organismi tervisest, seisukorrast.

On tõstetud terve, võimas keha inimkonna ideaaliks.

On vaja suurimaid jõupingutusi, et üles saada sest ummikust, istutada tegevusiha ja võitlustungi rahvasse. Ja seda kõike mitte mingi ainelise, kasumeelitavate lubadusiga, vaid au ja kohustustunde kasvatamisega. Selleks sportline võistlus, mis aastate kaupa vaeva ja hoolt nõuab, et õige väikest tasu — võidutunnet saavutada ja aineliselt väärtusetut mälestusmärki omandada. Ainult joo-vastavaist mürgest tagasihoidval, auahnel, võitujanuneval, ausameelsel rahval — spordi — natsioonil on tulevik. See peaks juba kõigile päevaselge olema ja on ka kindlasti enamusele.

Lugedes juhtume sageli silmama järgmisi nõudeid, et noorsugu tuleb kasvatada võitluses — aususe, südiduse, valmisolu, tahtejõu võitluses, milleks sport ainult abinõu on, mitte eesmärk.

Nõuetavat sportlist kasvatust ei võimalda meie praeguseis keeles läbiviidud võimlemistundide arv. Vaatamata sellele, et inimene peab füüsiliselt ja vaimliselt paraleelselt haridust saama, sest teame juba seda üldtunnustatut fraasi, et ainult terves kehas terve vaim ja ainult terve organism võib terve vaimule viljarikkaks tööpõlluks ja edasikandjaks olla. Kuid kõigile sellele vaatamata näeme sageli teistsugust pilti. Kehaline kasvatus on meie keeles teiste õpeainete kõrval koguni unustusse jäetud.

Õpetlane G. Spenser ühtleb: „Meil on igasuguseid karjakasvatuse, põllupidamise jne. seltse, kes looma, vilja, heina jne. tõuge ja sorte parandada püüavad, neist igalpool kursusi ja kõnesid pidades, spetsialiste ametisse määrates, ajalehis kirjutades jne., kuid inimeste kasvatuses on seda liiga vähe märgata. Kas siis tõesti härgade, lehmade ja hobuste tõu arendamine või heina sordi parandamine tähtsamad, kui noorurist elujõulist inimest kasvatada?“

Seda oli õelnud G. Spenser omal ajal Inglismaa kohta, kus meie keele võrdlemiseks isegi kõne alla võtta võimata. Seni on keeles peaaegu unustusse püsinud sport, kui inimese vaimlisele teele looja. Inimestama paneb nähtus, et rahva kasvatuses sellel sihil alles uuemal ajal arusaamisele on jõutud, et asudes hoone ehitusele, tuleb alata mitte katuseharjast, vaid alusmüürist, et inimese ehituses, kellest tahetakse teha eluvõistluse kandjat ja ühiskonna tuge, alusmüüriks esimeses joones on tema ihu tervis ja kehaline jõud ja et inimest, kui

kasvatuse ja hariduse objekti, ei või mitte pooleks lõigata, ühele poole vaimu, teisele poole keha lahutades.

Looduse igavese sääduse, — raskuse, — kui ilmade kooshoidva jõu, leidis Nevton alles 18. aastasaja algul üles ja samas sääduses kõigi organismide kohta ettekujutatud määrust: „tugevam võidab“, märkavad inimeste kasvatajad tegelikult alles 20. aastasaja algul.

Kui kaks uppajat lauatükist kinni haaravad, mis ainult ühte vee pääl kannab, siis ei päästa ennast selle abil vaga — kes kiriku õpetuse järel taeva saab; mitte patune, kes põrgu läheb ja ka mitte see, kellel juuriidiline õigus, — vaid tugevam! Seda ammu tõestatud fraasi tarvitakse alaliselt ja isegi ka karsklased, kuid õpetust ei suuda nad anda, kuis inimesest võiks saada tugev, elurõõmus, vabadust vääriv kodanik. Leian, et sport on suurim abinõu — rahva tõu tervendamiseks, sest ta kasvatab inimeses kõike seda mida nõuab isamaa omilt poegilt ja tütreilt. Sport on ala, mis tõmbab kaasa kõiki ent võib seega olla kaugelt palju kohasemaks moraalivastasuse peletamiseks, sest kes meist noorist ja ka vanust ei taha saada tööisandaiks, kõiki raskusi äravõitjaks vabariiklasiks? Kahtlemata kõik, ka need, kes varem vast ei tunnud spordi põhimõtet ja saavutusmetoode, algavad sportimist omil vabail silmapilkel, ent seega rõõmsat tööd ja ei kaeba, et nad närtsinud tööorjeks on, millest tingit arvamine elu mõtetuse üle.

Meie soovime spordipäeva, kus kõnede ja praktiliste harjutuste varal juhitakse inimkonna tähelepanu spordile ning tõmmates inimhulki kaasa peletama eemale kõike moraalivastast, kuid seejuures juhtides tegevusele, mis meist loob tugeva, tahtejõulise indiviidiumi.

Kokkuvõttes võime tõendada, et kehakultuur ja sport kindlaks aluseks ja esimeseks abinõuks rahva tervendamise küsimuses on. Seepärast ühinegem kõik noored kaitsma sporti ja selgitama selle põhimõtet, sest tugevate päralt on tulevik ja vabadus!

Noorur.

Oleme noored. Meie päralt on tulevik sarnasena, nagu teda endile loome. Meist loodetakse palju, kuid kas suudame seda täita?

Teame, et ajaloonäitelaval on ainult need rahvad kauem püsinud, kes on eluröömsad, tugevad nii hästi vaimliselt kui ka füüsiliselt. Et kindlustada meie rahva ja väikeriigi olemasolu ja tulevikku, selleks peame kujunema tugevaiks, kindlaiseroluliseks ja eluröömsaiks isikuiks. Ent selles sihis peame juba nooruses väljamäinema, sest noorusaastad on ettevalmistamisajaks terve elule. Juba nüüd peame omama kindlad mõtted ja tundmused, mis hiljem muutuvad teoks, teod — harjumiseks, harjumused — iseloomuks ja iseloomust oleneb kogu meie saatus. Peame teadma, et meie ei tegutse mitte ainult oma isikule, vaid ka ühiskonnale, mis moodustub meist üksikuist indiviididest. Igast üksikust isikust oleneb terve ühiskonna tegevus ja iseloom. Kui tahame ühiskonda näha teguvõimsana, ausana, siis peame ka ise seda olema. Meie saatus saab terve ühiskonna saatuseks. Ent see on siht, milles peab iga inimene välja minema. Kuid kas võib meist noortest seda loota, kas kujuneme edespäi samaseks isikuiks?

Ühesõnalist vastust oleks ülekohtune anda, vaid siin peame pilku heitma praegusaja noorurile, kui võrd on ta selleks sünnis. Eitavale seisukohale peab nii mõnegi peanurutaja nooruri juures jääma, kes ei suuda iseseisvalt midagi korda saata. Tal

puudub tahtmine midagi teha ja mis halvem, tal puudub isegi aeg, vaatamata et ta midagi ei tee. Tuimana, ükskõikse noorurina, ilma et ta milleski rõõmu tunneks, saadab ta omad päevad mööda. Sääli, kus teised rõõmu tunnevad kevade lähenemisest ehk lõbustusist, lööb ta käega: „ah ei viitsi“, ehk jälle „mis ma säält saan“. Sarnasena jääb ta tuppa istuma, tal puudub selleks elurõõm, et teistega seltsis sportida või pidutseda. Igapäev kurdab ta, kuipalju tal üht ning teist teha on, kuid ometegi puudub tal selleks aeg. Ta ei saa vähematki korralikult täidetud. Ja kui mõni asi tal õnnestab, siis on ta selleks kümnekord enam aega tarvitanud, kui teine noorur sama tehes. On kindel, et ta tulevik on täis saamatust, kannatust ja sagedasi pettumusi. Samasel isikul puudub vähemgi kohusetunne enese ja ühiskonna vastu. Neid ei või meie usaldada ja neilt ka midagi loota.

Esiseisukohale peab noorur asuma, kes noorusaastaid õieti tarvitada tahab. Ei tohi jääda ükskõikseks, laisaks, kes unistab minevikust, loodab tulevikust palju head ja ilusat leida, see juures unustab täiesti oleviku, mis just tuleviku sünnitajaks. Noored on õnnelikud, sest nende päralt on õhulossid. Kuid need ei tohi jääda ainult õhulossideks, vaid nende kättesaamiseks peab noorur juba varakult agaralt ja kindla tahetega tööle asuma. Ainult siis võib täituda nooruri unistus.

Noorte töötamisviis jätab aga palju soovida. Harilikult on suuremaks veaks see, et ei mõisteta aega kasutada. Tööd püütakse lõbusaks aja viiteks teha, kuid see võtab töölt au ja tagajärjed. Parem on kaks tundi täiest jõust töötada, kui neli tundi nii tööd teha, et ei teata seejuures kumb on olnud, kas töö või puhkus, jääb ainult kasuta vaevanägemiseks, mis rahulolematuse järele jätab. Sarnane noorus ei kõlba tööle ega lõbustusele, kes ei suuda kõiki oma tähelpanu käesolevale asjale koguda ja seks ajaks teised mõtted peast välja saata. Ent samaselt tegutsedes võib noorur endale kergesti ükskõikse ilmavaate omada, mille all ta tulevikus tihti kannatada saab.

Inimeste, kes midagi suurt korda suudavad saata, tunnusmärgiks on, et nad kogu oma tähelpanu üheleasjale võivad juhtida, kuna räpakas, rahutuolek ja segadus nõrga iseloomuga inimesi näitavad. Õige nooruri hüüdsõnaks olgu: „kui töötada, siis töötada õieti ja kui lõbutseda, siis lõbutseda õieti!“ Nii peame tööd tegema, ainult siis muutub ta meile ausaks ja väärtuslikuks, mis ka tagajärgi võib anda. Igat tööd peame tegema hoolega, ustavalt ja selleks kogu oma jõu rakendama. Õnnetud on ilmas need, kel midagi korda ei

lähe, kes ei ole õppinud oma jõudu tööle rakendama.

Töö ja puhkus peavad üksteisest eraldatud olema. Veel mõni nädal, siis peame koolitöö kõrvale jätma ja suvist puhkust algama. Seniks õiget ning järjekindlat tööd. Korraks end kätte võtta, kuni kevadeni ja siis on kindel, et igaüks on rahul enesega ja oma tööga. Iseäranis jääks soovida seda neile, kes seni ükskõiksel on töötanud, et nad püüaks õiged noorurid olla, sest ainult nüüd on aeg seda veel teostada.

Samase nooruri lootus, kui ta selle poole kõige jõuga püüab, ilma et milleski end eksitada laseks, täitub. Etteseaatud eesmärk saab nooruri ülevalitsevaks kireks, mille abil ta palju korda suudab saata. Ent see on iseloomu kindluse silmapaistvam tundemärk.

Noorur peab elurõõmus olema. Elurõõm oleneb tervisest. Sellepärast kevadega vabaloodusesse, sest meis eneses asub elu kevade, mis sunnib lähenema kevadisele ärkavale loodusele. Koguda energiat ja tervist, et siis koolitööd jätkata, ainult siis muutub ta meile meeldivaks ülesandeks. Samase elurõõmsa nooruri päralt on tulevik. Ainult temast võime loota tulevast tulevikurajajat.

Pole midagi muud, mis teeb elu maitsevaks, kui tegutsemine mingisuguse eesmärgi poole.

Goethe.

* * *

Kõige pahem on see maailmas, et inimesed ei tea õieti, mida nad tahavad. Nad hakkavad ehitama torni, aga teevad niisuguse aluse, mis ei hanna saunahurtsikutki üleväl.

Joh. T. Dale.

Jutt inimesest, kes istus mäe nõlvakul ja mõtles.

— Istub inime mäe nõlvakul ja mõtleb. . .

Ta ümber mängleb vallatu kevad. . . On kuulda ta meelitavaid, kurtvaid, kutsuvaid hüüdeid kaugusest, mis kostab vahel valusa hoigena, kuid siis jälle haihtub. Ta on saatnud kõik oma salavaimud teele, et äratada ellu talveunes suikuvat loodust ja külvata inimsüdametesse igatsuste, lootuste ivakesi.

Kuid nüüd leiab ta siin mahajäetud männisalus istumas inimese kurbtõsise. Tarretanud silmade vaade upub kusagil kauguse foonil, kahvatud huuled on surutud, vaid suunurkades tuksatab valul midagi. Kevad unustab hetkeks omad vallatused — muutub tõsiseks, järelmõtlikuks, mis jälle sama ruttu kaob, sest tal pole püsi mingisuguse asja üle põhjalikult järele mõtlemiseks.

Vaid mahe Tuulevana sasib ta juustes, jahutades oma külma hingeõhuga ta palavikushõõguvat otsaesist. Ja, vallatu kevad lehvib oma looridega ta ümber, puhudes talle kevadlõhnu.

Ent inimene istub ikka liikumatult ja mõtleb. . . Ta juuksed lehvivad vaid vaikselt ja nägu on sama kurbtõsine kui ennegi, kuid suunurkades tuksatab juba naeruvine.

Mille üle mõtleb inime, arutab iseeneses kevad, — vaja selle põhjust teada saada. Ta muudab enese väikeseks värviliseks liblikaks, lendab ja liugleb ta ümber.

Ja poeb tähelepanematult riiete voltidesse, südame lähedale, et säält paremini südame tegevust jälgida.

Ja mis ta leidis säält?

Kirjanik Aug. Kitzberg.

Ta leidis, et inimese süda oli purunenud, kus oli suur haav, millest tilkus vahetpidamata punast vahutavat verd. — Ja iga veritilga langemine valmistas inimesele suurt valu, sest süda tõmbus siis krampides kokku. Siin heljusid kui lumihelbed läbipaistmatud, nägematud olevused, mälestused ja unustused. Nendel läks suure vaevaga korda südamehaava parandada, sellejärele kuidas jõudsid nad mõtlemisprotsessist läbikäies välja lennata.

Juba liigutas inime ennast. . . .

Väikene värisev liblikas uuris edasi. Ta leidis, et see inime oli siia tulnud, segamatult järelmõtlemata oma mälestuste ja teiste lahendatavate probleemide üle . . . ent siis jälle minna, kust tulnud.

Ta leidis elu suurima tõe, et see inime oli kord armastanud ja seda ka praegu teeb. Kuid ta armastus suri, jättes hingesse sügava leina, lohutamatu. Ent ta elab vaid edasi nüüd mälestustes, mida on nii valus meele tuletada.

Värisev liblikas ronib riite voltidest välja ja kaob . . . kostab vaid veel tiivade vurin — ent siis on jälle hääletu vaikus.

Siis tundis inime, et midagi tas kadus, minema lendas. Ja see tunne oli liig valus, kurb, sest tal polnud ju enam südant. Väikene liblikas oli liig palju ta südame tegevust uurinud ja teada saanud. Ta oli ilma teadmata oma käikudega inimese südame õnistanud, hävitanud. Temast lendasid minema valud, mälestused, jäi järele vaid kurb lein.

Inime kuulis oma ümber magusat, rahulist muusikat, nägi tiivulisi olevusi, kes liginesid lennates, igalühel valge lõhnav mägiroos käes. . . Nad põimisid neid ta juustesse, riietesse, kuni ta oli valge kui lumimemm ja kaugenesid jälle vallatult naerdes. . .

Eemalt ligines loori mähitud kogu kiirgavas valguses lillevankril, mida vedasid tiivulised olevused, igalühel valge lõhnav mägiroos käes.

Siis hakkas silma ees kõik tuhmuma, kadusid piirjooned olevatest asjadest, ühtudes üheks suureks veripunaseks tomбуks.

Inime langes maha — ta oli surnud, kuid ta südamest lendasid närvilised liblikad, igalühel valge lõhnav mägiroos seljas. Nad liuglesid, heljusid veel kaua ta ümber, just kui oleks kahju neil lahkuda — ja kadusid valge parvena, mis ühtus kauguses horisonidiga.

Sammus kevad, leides oma ees inimese surnuna. Tal oli kahju, et uuris inimese mõtet, mis osutub alati, kui teeb seda — surmaks. Ta puistas talle hulgana valgeid lõhnavaid mägiroose ja tiivulised olevused ning liblikad liuglesid lõhnavate rooside kohal. Silmist voolasid pisarad, kevad nuttis. . .

Tuli tuulevana, mängis lõhnavates mägiroosides ja kadus. . .

Ruttas lennates mäevaim, nähes enda ees valgetesse lõhnavatesse roosidesse maetud inimlast. Teda valdas kahjutundmus, avas oma riigi ukseid talle, valmistas inimesele jäädava rahupaiga — igaveseks uneks. Üksikud lõhnavad mägiroosid kasvasid sääli, kus lamas inimene. Neis hiilgasid veepärlid ja nad hõljusid tasa.

Sadas toomehelbeid pikalt. . . Ent väljas naeratas kevad. . .

Ta oli unustanud juba kõik, ainult hetkeks läbistus hinge mälestus inimesest kerge värinana, siis aga kadus seegi.

Ta ümber õitsesid tuhanded lõhnavad mägiroosid ja tiivulised olevused liuglesid vallatult naerdes lõhnavate mägirooside kohal.

Värvilised liblikad otsisid teed inimeste südamesse. —

— Nii oli jutt inimesest, kes istus mäenõlvakul ja mõtles, — ültes elatanud kaaren varesepojale, nokaga oma halliksminevaid sulgi siludes, kes tahtis teada inimesest.

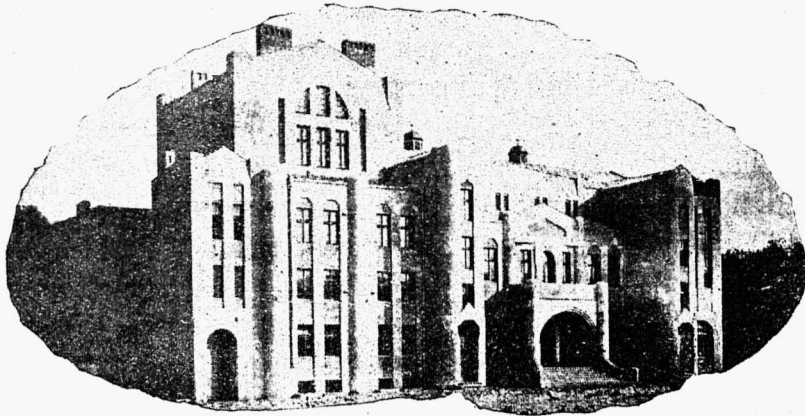
Jutt oli vaibunud, vaid mänd, kus otsas nad istusid, kohas tumedalt. Kaaren laotas omi tiibu ja lendas minema.

Istus varesepoeg kohisevas männilavast ja mõtles inimesest. . . Mida, — kes seda teab. Ka tema lendas minema. . .

Kuid mänd kohas veel kaua oma sõpradele, mõistsid nad teda — ei tea, kuid sünge koha, vahel heledam, vahel tumedam eristas teda teistest. Ja männilavast kiikusid tiivulised olevused.

Vesiroos.

Pärnu „Endla“ teater.

Miljöö mõju inimesele.

Inimene on miljöö sünnitus. Ühe juures on see rohkem, teise juures vähem silmapaistev, ent üldiselt on miljööil suur mõju igaühele. Miljöö õieti kasvatab inimest, ta arendab teda nii füüsiliselt, kui vaimliselt.

Enne, kui vaatame kuidas miljöö oma kasvatustööd teeb, püüame selgeks teha, mis on miljöö.

Kõik, mis väljaspool meie isikut nähtav, kuuldav ja tunnetav ja millega meie igapäev kokku puutume, koondub mõiste alla, mida nimetame miljööks.

Sellega on igasugused ärritused, mis meie igapäev oma viie meelega tajume, miljöö toodangud, mis meie füüsilisele ja vaimlisele isikule nii või teisiti mõjuvad.

Ja nende ärritustega kasvatab miljöö inimesi niisuguseiks, milliseina neid igapäev näeme. Ühinenud inimvaimust ja inimkehast loob tema inimese, kes ellu astub, et looduselt temale pealepandud koormat kanda, oma eluülesannet täita.

Lähemal vaatlusel võime miljöö kolme ähtsamasse rühma jaotada; 1. loodus, 2. loodusjõudude ilmutused ja 3. ühiskond.

Miljööil on üldse kahesugune mõju: positiivne ja negatiivne. Esimesed kaks miljöö osa avaldavad ainult positiivset mõju, kuna viimane mõlemat neist tarvitab.

Vaatame esmalt loodust ja tema tegevust inimese kujundamisel.

Loodus on kogu miljöö aluseks.

Temast põhjenevad loodusjõudude ilmutused ja temast on põlvenenud ka ühiskond.

Loodus on kui inimkonnal kunagi valmistamisvõimalik film.

Nii palju ilu, kui silm iganes jõuab tajuda; nii palju värve, et neid üksteisest võimata lahutada ja nii palju muusikat, et kõrv ei väsi kuulatamast.

Kõik nii korrapäraselt seatud ja kiirelt vahelduv, et vaadeldes ja kuulatades imetusega seisma jääd ja küsid, kas on see tõesti ilmsi või ainult unelm, sest viimases elab inimene harilikult seda läbi, mis igapäevases elus ainult ettekujutatav.

See ei ole aga siiski mitte unelm, ei, ta on veel ilusam, peame ainult oskama vaadata, peame oskama sellest aru saada, et loodus meile tõesti midagi annab, millest hallis igapäevsuses unistame ja mida ta annab. Peame ka aru saama sellest, miks loodus meile niisugust ilu ja harmooniat annab.

Pühendame mõne rea selle harutamisele ja püüame selgeks teha, mis meie looduselt saame.

Kõige selle iluga ja harmooniaga tahab loodus anda inimesele seda, mida meie nimetame rahuks.

Kujutame ette kurba inimest. Ükskõik, mis teda kurvastanud, aga ta on kurb ja

hing ei leia seda, mida ta otsib, hing ei leia rahu.

Viimaks jätab ta väheks ajaks kaasini- mesed, igapäevase töö ja kodu ning läheb üksi jalutama, loodusesse, sest ta ei leia rahu säält, kus teda kurbus vallanud. Ta tahaks minna kaugele neist, ei tahaks neist midagi teada enne, kui ta rahuldu- nud.

Jalge ees lookleb teerada, kõrval heina- maad kui roheline kaleviga kaetud, metsad ja põllud. Rohelisel aaskangal lillkirjad lugematuis värves, kün- kail valendavate tüvede- ga kased, lagedail väl- jel rohelisi ja lillasid vöote, sest sääil kasva- vad põlluviljad, ja eemal läigib looklev jõgi, mille kaldail pilliroog sahiseb. Kõiki piirab kaugemale helenev mets, kuna kõigi üle asetunud sinine eet- rivõlv, milles päike hele- dalt ja vaikselt hiilgab.

Milline nauding!

Igal momendil vahel- dud pildid, ilmuvad ikka uued ja uued, mil- les lisaks uutele kajastu- vad ka vanad värvid ja kujud. See alaline vahel- dus sunnib ka seda jäl- giva inimese mõtteid va- helduma ja ta ilutseb unustades kõik, mis hin- gel raskena tundus.

Unustusse on uppunud kurbus ja hinge täidab rahu ja õnn.

Ent see on ainult üks väikene osa loodusfilmist. Loodusel on veel rohkem nau- ditavat. Viibi ainult üks päev hommikust õhtuni looduses ja juba sellest on küll, et sa terve eluaeg kõik kurbused ja valud sellesse naudingusse võid matta.

Vaata, kuidas tõuseb päike, kuidas en- ne teda punetab idataevas ja värvib muidu nii valged või hallid pilved imeilusate vär- videda; vaata, kuidas tõusva päikese kiired kuldavat esmalt puude latvu, siis künkaid ja viimaks iga rohuliblekest, mille juba har- ilikult kirjud värvid kullaga segunedes veel kirjumaks muutuvad

Kuula, kuidas suliseb vesi ojakeses, kui- das kohiseb kosk jõel, mühavad metsad ja trillerdavad ning vilistavad linnud; kuula,

kuidas see kõik harmoneerub, ikka uusi ja ilusaid akkorde kõrvale pakkudes, mis aga kunagi ei lõpe.

Jälgi päeva kuni õhtuni, kus hõbedane eha jälle uusi värve laiutab, kuni ta kaob ja pimedus levineb, milles loodus siluetti- dena jälle omapäraselt ilus.

Kuula seda looduse sümfooniat õhtuni ja isegi öösel, ja ta ei lõpe kunagi, vaid ikka uued meloodiad ja nende variatsioo- nid tungivad kõrva, mis kuulamast ei väsi.

See on ainult ühel päeval.

See ilu on aga juba looduse algusest olnud ja see harmoonia juba aastaid miljoneid ilmas helisenud, ent ta ei lõpe veel, vaid ikka on loo- dusel uut juure lisada.

Kui sa sellest aru saad, siis tunned, et loodus võib anda sulle rahu. Sul on tarve alati loodu- ssesse minna kosutust ot- sima, iga käiguga hak- kad sa ikka rohkem aru saama, kui suur ja mõõt- matu on selle ilu ja har- moonia tagavara, millest sinul, kui mõistusega or- ganismil, õnn on osaks saada.

Sa mõistad, kui suur ja kõrge koht on sinul, inimesel, selles iluriigis. Sa oled ju looduse kun- ingas, sa oled selle ilu- riigi valitseja ja sa tun- ned, et sa pead ka oma riiki tundma ja seda tun-

des ise mitte vähem väärt olema kui su riik. Sa pead veel rohkem väärt olema, kui su riik, sest sa ise oled tema valitseja.

Kui sa oled juba selle eesmärgi saavu- tanud, siis tunned sa, et oled alati rahul- datud, sest sa tead, et selles riigis, milles sina valitsejana elad, pole kurbus, viha ega valu ja sa ei anna ka neile omas hin- ges maad.

Sageli ei tunne inimesed küll valu ega kurbust, vaid hoopis vastupidi, nad tunne- vad endid teistest kõrgemaina ja on uhked, et nende kasutada on teised inimesed ja isegi looduse üle arvavad nad võimu ole- vat. Nad on uhked.

Ka seda tunnet püüab loodus kaotada. Siin avaldavad oma mõju ka loodusejõud.

A. Lauter,
andekam näitejuht ja näitleja.

Kui paugub pikne ja tugev tuul murab puid ning ühel hetkel koorib väikilusa puu iga peenema oksa ladvast kuni tüveni, siis tunneb iga inimene hirmu ja saab aru, kui jõuetu on tema selle suure jõu ees, mis väljaspool teda looduspiltes avaldub.

Ta saab aru, et looduses on tema võim veel väike ja ta tunneb aukartust, selle jõu vastu. Ta näeb, et see jõud ei vali looduses vaid hävitab, mis ligemal ja tunneb, et looduses on kõik organismid üheõiguslikud, kuningas on ta ainult sellepärast, et tal on mõistus. Ja neid mõistusega organismi on palju, iga inimene on looduse kuningas ja igaühel on ühesugune kohustus, õigused ja võimupiirid. Edasi mõeldes, näeb inimene, et nii loodus kui ka looduse jõud täielikult ei tee nende looduse kuningate vahel mingisugust vahet: kõik peavad surema ja oma kuningriigi ühes varandusega jätma.

Kui ta nii mõtleb, siis saab ta aru, et loodus annab temale palju, ent mitte jäädavalt, ja milleks siis koguda vara, kui see temale ei jää, milleks lasta teisi kaasiniimesi endale seda koguda, kuna neil samasugune õigus seda endale saada on ja kuna nad ise seda ka jäädavalt ei saa.

Kui niisugused mõtted ja arusaamised inimeses tekkivad, siis on siin esimesed kaks miljöö osa juba oma ülesande täitnud ja inimesest inimese, nimelt väärtusliku inimese loonud.

Neid väärtuslikke inimesi on aga vähe. Millest on siis see tulnud?

Seda on teinud miljöö viimane osa — ühiskond.

Ühiskond koosneb üksikuist, järelikult peavad need üksikud ühiskonna liikmed, siis looduse kasvatavast mõjust puutumata olema.

Siin tekkib küsimus, miks pole siis kõik inimesed looduselt eelkirjeldatud naudinguid saanud.

Loodus ei anna kellelegi midagi, kes ise millegi järele tarvidust ei tunne ja seda loodusest otsima ei lähe; loodus annab ainult siis midagi, kui inimene looduses viibib.

Paljudel puudub üldse võim loodusesse minna, näit. inimesed, kes elavad linnades, teised jälle elavad küll looduses, ent neil puudub aeg looduse elu jälgimiseks.

Otsides selle põhjused, leiame, et kõige selle põhjendajaks on võitlus olemasolu

eest, milleks sunnib inimesi nende elutung. Ükski ei taha surra, kui ta veel vähegi võimalusi leiab elada.

Selleks peab inimene aga töötama, sest ilma tööta ei saa ükski elada ega endale elamistingimusi soodsaiks teha, või olgu ainult siis, kui inimesi võimalikult vähe on.

Kujukalt näitab meile seda võitlust olemasolu eest rahvasterändamine ajaloos. Inimestele ei jätkunud maast, et endid toita, nad pidid otsima paremaid tingimusi. Töötades ja võideldes otsisid nad neid ja kui nad leidsid, siis algas uus töö, sest loodus ei annud ega anna midagi ilma tööta.

Aeg kulus tööks ja vähe jäi aega selleks, et nautida looduse ilu.

Loodus avaldas ka siin oma mõju, ent see mõju puudutas ainult füüsilist, mitte vaimlist inimest. Maaala ei suutnud lõpuks ikka inimesi mahutada ja osa neist oli sunnitud koonduma suuremal hulgal väiksemale maaalale, kus põllutöö kui suurim elamistingimuste looja kõrvale jäi ja muu tegevus inimese keha ja vaimu köitis.

Nii on tekkinud linnad, nii on tekkinud igasugused tööstused jne., kõik sellepärast, et inimesed saaksid elada.

Inimene, kel aga ainult igapäevase leiva küsimus hommikust õhtuni peas, on ajajooksul ainult majanduslikele küsimustele andunud ja tal pole aega teiste küsimustega tegemist teha.

Mida rohkem ta töötab ja kogub, seda vähem peab ta muretsema, ta elamistingimused muutuvad paremaiks; ent nüüd tekkib inimeses, kes ainult majandusele elanud, tung oma varandust ikka suuremaks kasvatada.

Selleks annab tõuke veel see asjaolu, et kõik inimesed ei saa kunagi ühesuguselt areneda. Üks on rohkem, teine vähem tööga koormatud, ühel on paremad teisel halvemad tingimused ja see on paratamatult nii, sest looduses pole kunagi igalpool ühesugused tingimused ja nendega põlvest põlve võideldes pole inimesed ka kunagi ühesuguselt jõudnud areneda.

See on üks looduse konstantseist seadustest, et võitluses olemasolu eest jäävad seisma ainult tugevamad.

Ent need nõrgemadki ei taha surra, vaid veel viimase võimaluseni elada.

Viies seda seadust ühiskonnaellu, näeme, et siin on nõrgemaid ja tugevamaid. Tugevamad on just need, kes on enesele varandusi jõudnud koguda, sest varandus,

ükskõik missugusel kujul, loob ühiskonnas elutingimused. Nõrgemad on aga need, kellel varandust pole, või ainult väga vähe on.

Nagu juba varem nägime, püüavad inimesed, kellel juba igapäevase leiva küsimus esimesel kohal pole, need on just need „tugevamad“, sellest küsimusest hoopis lahti saada ja neil on nüüd esimeseks küsimuseks see, kuidas oma varandust suurendada.

Seda ei saa aga kõik ja nii tekib rikkam ja vaesem kiht.

Esimesel on eesmärgiks varanduse suurendamine, teisel — selle kogumine, ainult sellel määral, mis nälja kustutab.

Ja kummalgi ei jää palju aega üle loodusesse süvendamiseks; ehk kui ka mõni neist väheks ajaks looduses midagi ilusat märkab, siis kaob selle mõju kohe niipea, kui ta tagasi pöörab igapäevasesse ellu, teised, nagu linnaelanikud, ei saa pea sugugi loodusesse minna.

Nii lahutab ühiskond inimesed loodusest ja koormab neid ainult tööga.

Sellele järgnevad aga nüüd kõik teised ühiskonna pahed.

Inimene, kes näeb teist rikkana, keda tema peab teenima, et elada ja mitte surra, ja sellega teisele vara kogub, saab kadedaks; ta näeb, et see on ülekohus, ent ta peab seda kannatama, kui ta surra ei taha.

Tugevama iseloomuga inimene kannatab selle raskuse, nõrgem aga saab murdud, temale paistab elu tühjana, ainult rusuva koormana.

Veel paljud arusaamised ja arusaamatused tekivad siin ja lõpuks tekib inimeses pettumuse tunne ja vaen kaasinimeste vastu. See on aga tekitatud kaasinimeste, s. o. ühiskonna mõjul.

Pettumuse mõjul tekivad enesetapmised, hõõrumised rahvaklasside vahel, mitmesuguste negatiivsete lõbude otsimine, mässud ja palju muid tegureid, mis ühiskonda õõnestavad ja inimeste väärtust taluvad, mis aga ühiskonna oma sünnitused.

On ka ühiskonnas inimesi, kes on looduse mõjul ideaalseiks kasvanud, või vähemalt inimeste üheõigulusest ja ideaalse inimese väärtusest mõtteid omandanud ja püüavad neid ühiskonnas levitada.

Selles näeme ka ühiskonna kui miljöo hääd mõju.

See mõju on aga väike ja tal on vähe tagajärgi olnud, sest vaadates ajalugu ja

tänapäeva elu, näeme, et vähe on väärtuslikke inimesi olnud, kuna ühiskondlikud pahed ja nende mõju aegadest aegadesse ikka domineerival kohal on püsinud ja nii näib see ka tulevikus olevat.

Kirjeldatud kokku võttes jõuame otsusele, et miljööl inimesele suur mõju on, mis inimest positiivselt ja negatiivselt võib kasvatada. Loodus ja loodusjõud on see ideaalne miljöo, ent inimene ei oska sellest aru saada, ehk talle selleks küll mõistus on antud.

Inimene on alati koormatud selle küsimusega, mis puudutab tema füüsilist isikut, ta püüab eeskätt ikka nii kaugele, et mugavalt elada, ja on ta selle saavutanud, siis alles vaatab ta, kas ta hinges tühjus valitseb, või on sääal ka midagi, mis varanduseks võiks nimetada.

See on aga vale alus ja selle aluse on ühiskond ise igaühese ehitanud.

Kui inimene oma vaimlise isiku eest sama palju ja veel rohkem hoolitseks, kui ta oma füüsilise isiku eest on hoolitsenud, siis ei tunneks ta üldse muret, kuidas ära elada, või kuidas varandust koguda, sest see tunduks temale siis kergena; kui hinges pole tühjus, vaid ta on täidetud rahu ja rõõmuga, siis ei näe ka inimene reaalelus oma ümber tühjust ega puudust.

Vaadake linde taeva all; nemad ei külvata ega lõika, aga elavad siiski ja laulavad pealegi hommikust õhtuni ja ometi pole neil mõistust.

Inimesel on mõistus ja tema peab tööd tegema, temale ei anna loodus muidu, ent kui inimene tunneb oma väärtust, siis pole temale ükski töö raske, sest ta teab, et ta on kõrgeim organism looduses ja kui need alamad juba rõõmsad ja muretud on ning elu raskeks ei pea, siis ei tohi ka tema elu raskeks pidada.

Siis saaks ta aru, et kõigil on õigus rõõmus olla ja mugavalt elada ja ta ei tarvitaks teiste jõudu selleks, et endale varandust koguda ja selle juures oma ja kaasinimeste hingi tühjadena kurbusest ja murest rõhuda.

Niikaua, kui aga ühiskondlik elu oma praegust rada käib, pole loota, et loodus ja teised miljöo osad, mis positiivselt mõjuvad, domineerivale kohale pääsevad, ehk olgu siis, kui mingisugune ettekujutamata ime kõik inimesed ühekorraga ideaalseiks muudab.

D. U.

Herbaariumi kogumisest ja korraldamisest.

Taimedega on meil alati kokkupuutumist, sellepärast on tarvilik, et meie taimi tunneksime. Tarvilik on see just põllumehel, aednikul ja teistel, kellel omas ametis taimedega kokkupuutumist on. Tarvilik on see ka õpilasel, sest temal tuleb ka taimedega tegemist teha.

Üldse peaks küll igaühte taimed ja kogu loodus huvitama, sest inimese elu on ju ka osa looduse elust ja pole inimest, keda mitte tema oma elu ei huvitaks. Nii peaks ka igaüht looduse elu, kui kõikide organismide elude koguelu, huvitama.

Igal ajal ja juhusel pole aga võimalik taimi just looduses kohapeal näha, sellepärast on tarvilik neil, kellel taimedega tegemist, taimi säält, kus neid saadaval, kogu ja alalhoida, et tarbekorral vaatlemiseks võtta oleks.

Kuidas niisugust taimekogumist ja alalhoidmist läbi viia, sellest siin mõni rida.

Taimed võetakse loodusest ja asetakse kuivatult taimekogusse, ehk n. n. herbaariumi.

Tähtsam tegevus on siin taimede kuivatamine, sest kuivatamatuid taimi pole võimalik kauemat aega alal hoida.

Taim võetakse maapinnast nõnda välja, et tema üksikud osad vigastamata jäävad. Kõige parem on taim välja kaevata, sest siis jääb juurestik terveks.

Muld pestakse ettevaatlikult juurte ümber ja nüüd pannakse taim kuivama.

Kuivatatakse rõhumise all, mis taimede kuju paremini alale jätab, sest muidu tõmbuksid taimede osad kortsu. Kortsunud taim on aga raskem alal hoida, sest iga väiksema surve puhul puruneb ta. Et survet mitte lasta mõjuda, peab taimetele siis suurt ruumi andma, mis suure arvu taimede juures peaaegu võimatu ja üldse otstarbekohatu on.

Kuivatada võib kõige otstarbekohasemalt paberilehtede vahel. Paberid on omakorda tugevamate pindade, näit. papist või puust tahvlite vahele asetud, mis taimede

pinna sileda hoiavad ja kortsu tõmbuda ei lase. Kui pappi või muud sarnast kõvapinnalist asja pole, võib paberi kiht üksikute taimede vahel paksem olla, silmas pidades seda, et üksikute taimede osad seda mitte ei suudaks painutada.

Kuivamisele võib taimi suuremal määral asetada.

Kuivavate taimede kogule asetakse raskus, mis esialgu mitte väga suur pole.

Väiksemad taimed asetakse tervetena kuivamisele, suuremad aga lõigatakse osadeks või murtakse teatud kohast nurki. See oleneb sellest, kui suur on herbaariumi kaust.

Jämedamad varred, mugulad jne. lõigatakse õhukeseks, nii et kuivanud taim enamvähem ühesuguse läbimõõduga oleks, sest muidu võib taimede ebatasane pind herbaariumis teisi taimi murda.

Taim tuleb laotada paberile nii, et kõik tema tähtsamad osad igakülgsest näha oleksid, näit. üks õis südame poolt, teine tupe poolt, üks leht pealispinnalt, teine aluspinnalt jne.

On taimed mõni aeg rõhu all seisnud, nii et kõik taimede osad juba närtsinud on, siis võetakse alles põhjalik kuivamisele asetamine ette. Iga taim triigitakse siledaks ja antakse niisugune kuju, missugune peab tal lõpuliselt olema.

On see tehtud, siis asetatakse taimed uuesti paberite vahele ja lisatakse juba suurem raskus peale.

Paksulehelised taimed tulevad eraldi kuivatada, sest neid tuleb sagedamini triikida.

Samuti tuleb kuivatada neid taimi, millel suured õied on, nagu moonid, kellukesed j. t., siin pole tarvis küll triikida, vaid eraldi kuivatamine on siin sellepärast tarvilik, et need õied peavad kuivama väiksema rõhu all, muidu muutuvad nad liig õhukeseks, jäävad nõrgaks ja kaotavad siis enamasti värvi. Värvide kadumine tuleb ka veel teistel põhjustel ette, enamasti kelluk

öieliste juures, siin aga ei peata ma selle juures pikemalt.

Enne kui taimed kuivama asetada, tuleb taime sugukond, perekond ja teised jaotused, mis taimede süstemaatikas olemas, ning taime nimi määrata.

Määramist toimetakse vastavate raamatute järele, millest tähtsamad G. Villbergi ja agr. A. Tombergi poolt välja on antud.

On taimed kuivatud, siis asetatakse nad herbaariumi.

Herbaariumid on väga mitmesugused, milledest parimaks pean järgmist kuju, mis minu praktikas kõige otstarbekohasemaks osutunud.

Iga taime jaoks on üks kaheks leheks kokkumurtud paber. Mida parem paber selleks tarvitatakse, seda korralikum, tugevam ja nägusam on herbaarium ja seda kallim tuleb ta maksma.

Taim asetatakse paberile ja kleebitakse üksikuist kohtest väikesed paberiribakesed üle, nii et taim paberil enamvähem kinni oleks.

Paberipoogna esimesele leheküljele tähendakse taime nimi ja tundemärgid ühes kasvukohaga ja tingimustega.

Näit.:

Valge ristikkein, — *Trifolium repens*, L.*) Vars lamav, juurdub; lehed enamasti paljad, abilehed nahkjad; 2 ülemist tupetipet pikemad kui teised; keskmiste õite õieraod kõige vähemalt sama pikad kui tupeputk; õied valged, harva punakasvalged.

Aasadel, karjamaail, ka põldudel kultuurtaimena tihti. Õitseb maist kuni septembrini.

Iga perekond, mis herbaariumi kogutud, asetatakse samuti kokkumurtud paberipoogna vahele. Poogna esimesele küljele tähendakse perekonna nimetus ja üldised tundemärgid.

Näit.:

Ristikheinad — *Trifolium*, L.

Lehed 3. arvult sõrmised; kroonlehed tolmukatega ja vahest ka alt kokku kasvanud, mõnikord tupest lühemad; küpsev vili lühem või vähem pikem kui tupp, närtsinud kroonlehtedest ümbritsetud; õied ümmargustes või piklikkudes nuttides.

Perekonnad, mis kuuluvad ühte sugukonda, koondakse jällegi kokkumurtud

*) Täht või silp taime lad. keelse nime järel on taime esimese määraja nimest võetud. L. täh. Linné (Rootsi loodusteadlane).

paberi vahele. Siin on soovitatav tarvitada paksem paber, näit. sinine paber, mis tarvitakse aktikaanteks.

Selle paberi esiküljele tähendakse sugukonna nimetus ja üldised tundemärgid.

Näit.:

Liblikaõielised — *Papilionaceae*.

Õied ilma kannuseta; tupp 5. hambane või 4—6 õiene; kroon liblikjas, tolmukaid 10, kõik tolmukaniidid kokku kasvanud või 1 vaba; tupp liitlehine.

Sugukonnad koondakse sellekohaselt köidetud pappkaante vahele, mida 1 või rohkem võib olla. See oleneb sellest, misuguse klassifikatsiooni siin aluseks võtame.

Näiteks võib koondada kõik õistaimede hulka herbaariumis kuuluvad taimed ühes ja õitetaimed teise kaante vahele.

Kui see kogu suureks läheb, võib õistaimede kogu veel lahutada katteseemneliste ja paljaseemneliste kogudeks jne., millel igaühel omad kaaned. Kaante köited võivad siin täiesti ühesugused olla.

On kõik need tööd tehtud, siis on meil herbaarium valmis.

Õiteta taimede juures ei saa suuremalt jaolt taimi kuivatada, näit. mõnda seene-liiki jne. Siin peab neid teisiti alal hoidma; harilikult katseklaasides teatud vedelikkudes (formaliin j. t.). Katseklaasid asetatakse vastavatesse puust alustesse, mis paberile kinnitatakse.

Katseklaaside kogu võib ka teisel viisil alal hoida, näit. statiivides või papist aluste küljes. Sellel juhul tuleb katseklaaside alla nummer kirjutada ja numbri järele vastavasse vihku taime nime, tunnused, kasvu-tingimused jne.

Kui niisuguste taimede kogu suur on, siis ongi otstarbekohasem seda viimasena kirjeldatud viisil alal hoida, sest paberite vahele asetatult tarvitab ta palju ruumi.

Kui herbaariumi ka taimede seemned ja eosed tahetakse koguda, siis tulevad need sellekohaselt kokkupandud paberitesse asetada ja need paberid taime juure, millele seemned või eosed kuuluvad, kinnitada.

Katseklaaside kogus olevate taimede eosed tulevad samasugusel viisil, kuid erikogusse paigutada.

Niisugusest täielikust kogust on kerge taimi üles leida ja taime juurest ka kohe tema kohta teateid saada, mis väga kasulik nii õpitöö juures kui ka praktilises elus on.

Harn. Grau.

Meie eesmärk.

Tormise mere kaldal seisab noorur, hinges valu, pääs kahtlus. Värisevail huulil küsib ta lainetelt:

„Lahendage mulle elu mõistatus, piinav, igivana, mille üle on juurelnud palju päid — ütelge, mis tähendab inimene? Kust ta tuleb? Kuhu läheb?“

Kes elab sääl kaugel vilkuvate tähtede taga?“

Lained sosistavad oma igavest juttu, tuul puhub, pilved lendavad, tähed säravad — ükskõikselt ja külmalt — kuid inimlaps ootab vastust asjata . . .

Mis on elu mõte? Mis on kõrgemaks eesmärgiks inimese elus? Mitte ainult elluastujad noored, vaid ka inimsoo suuremad on selle küsimuse ees seisnud, otsinud vastust, otsinud ja ka leidnud.

Näit. Sokrates ja Plato — ja lugematu hulk teisi on andnud vastuseid sellele põlisele küsimusele.

Tõde, õiglus, armastus kõige täiuslikumal kujul, — see olgu inimese eesmärk, mitte ainult teoreetiliselt, vaid valuleva ja otsiva hinge põleva templina.

Eesti noorus! mis on sinu eesmärk? Millele ehitame oma tuleviku? Kuidas täidame kõige paremini kohustused rahva, kodumaa ja kogu inimkonna ees? Millega toome paremaid andeid isamaa õnne altarile?

Paabelil oli muiste küllalt rikkust, sõjalist jõudu ja kõrge kultuur, kuid moraalse ja usulise elu langus, elumaitmise tung, joomine, — see kõik kirjutas vägevale riigile ilmaajaloo leheküljel surmaotsuse.

Nagu näha alkoholi aurus hävineb perekonna pühadus, kohusetunne ja ohvrimeel. . . .

Suured ja vägevad rahvad on ajaloo näitelavalt kadunud, kui nende juures vankuma on hakanud moraalsed alused.

Tõusev Eesti noorus! Kuidas tahad sa kaitsta kättevõidetud vabadust? Millega teda täita? Kas kullaga, mõõgaga või teaduse ja kunstiga.

Need kõik on tarvilikud, kuid nendest üksi ei jätku.

Täiuslikud inimesed, sügava tundeeluga, tugeva tahtejõuga, suudavad vabastada end pahadest harjumusist ja kombeist.

Inimesed, kellest näeme, et nendes on midagi, mis igapäevasuses tundub otsekui võõrsil ja igatseb koju. Inimesed, kelles on igatsus uue, ilusama ja täiuslikuma ilma järele, kes on valmis lahti ütleva kõigest, mis alla poole kisub, isiklikkudest nõrkustest, alkoholist ja muudest pahedest!

See olgu meie eesmärk!

Tulev Eesti tõuseb või langeb Teiega!

Ulatagem käed teineteisele, viige edasi meie elu, edasi täiuse poole!

See olgu meie eesmärk, kõrge, suur ja püha!

Eha.

Lambi valgel.

Mõtiskelen, loen lambi valgel,
Mu ümber laulvad sääsed kooris,
Ja vaimud on just tantsu algel.

Ma tunnen, kuidas puudutavad mind
Nad oma heljuvate looridega koos —
Ei hirmutada suuda siiski ükski hind.

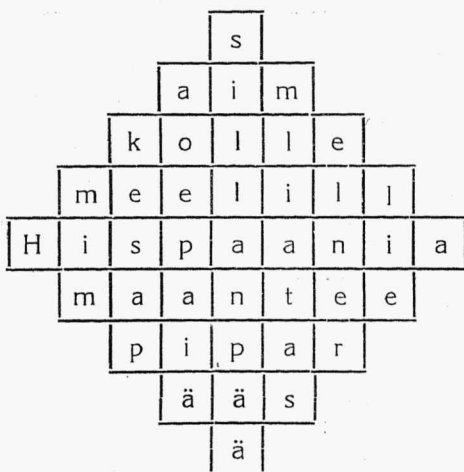
Nad kaovad kui viirastuste kari . . .
Ja sääsed huluvad veel ikka hoos,
Mu ümber tekib kangastuste hari.

Ja tulekuma kahvatub ja kaob,
Mind korraga on valland pimedus . . .
Ja unistusi palju kaasa vaob.

Mu ümber laulvad sääsed kooris,
Ning õues kahvatub veel kuu.
Ma seisan üksi leinalooris. . .

Vesiroos.

Ristsõna mõistatuse № 1. lahendus.

Õigeid lahendusi on saanud:

1. Volter (Ambla).
2. R. Adof („).
3. E. Norrman (Rakvere).
4. Kautlenbach (Ambla).
5. H. Grau („).

Hinnamõistatuse № 1. pääle on õigeid lahendusi saanud ainult kolm isikut — 1) **H. Grau** (Ambla) omades loosimisel Mait Metsanurga — „Jäljetu haud“, 2) **prl. Mälk** (Pärnu) omades „Kevadiku“ 1926 aastakäigu ja 3) **Volter** — (Ambla) omades Lauri Kettunen'i — „Lauselikkmed eesti keeles“.

Hinnamõistatus № 2. lahendajate vahel loositakse välja — 1) **Victor Hugo**, — „Jumalaema kirik Pariisis“, 2) **Joh. Meier** — „Lehr- und Übungsbuch für den Unterricht der in der deutschen Rechtschreibung“ ja 3) **Botanika õperaamat** — Hans Männik.

Male.

Ülesande № 1. lahendus:

1) Ld 4 — d 7	Kh 5 — g 6
2) Ld 7 — f 7	annab matt.
1) Ld 4 — d 7	Oh 3 — g 4
2) Ld 7 — h 7	annab matt.
1) Ld 4 — d 7	Kh 5 — g 4
2) Ld 7 — d 1	annab matt.
1) Ke 8 — f 7	Kh 5 — g 4
2) Ld 4 — d 1	annab matt.
1) Ke 8 — f 7	Oh 3 — g 4
2) Ld 4 — h 8	annab matt.

Õigeid lahendusi saatsid: 1) Joh. Maalt, 2) Paggi, 3) Adof, 4) Jahimann, 5) Kask ja 6) Volter (kõik Ambla).

Hinnamõistatus № 2. lahendus palutakse kirjutada sellekohasele trükitud lehekesele eja
 № 1. lahendus teisele küljele.

Hinnamõistatus № 2.

1		3		5						6		9		10	
	■		■		■	26	27	28	29	30	■		■		
4					■						■	7			
	■		■		■						■		■	■	
2					■						■	8			
	■	■	■	■	■			■			■	■	■	■	
	21					■		■		■	32			36	
	22							■	31						
	23				■	■	■	■	■	■	■	■	33		
	24						38	■	34						
	25					■		■		■	35				
	■	■	■	■	■	■	37		■	■	39	■	■	■	
11		14		15	■				41		■	16		19	20
	■		■		■						■	■	■	■	
12					■						■	17			
	■		■		■						■		■	■	
						40					■		■	■	
13															
											18				

Vasakult paremale:

- 1) Linn Itaalias.
- 4) Poisi nimi.
- 2) Raudteejaam Eestis.
- 6) Kangelane Trooja sõjas.
- 7) Veereb.
- 8) Laht Vähemeres.
- 11) Eesti muinaskangelane.
- 12) Linnake P.-Afrikas.
- 13) Suvituskohd Eestis.
- 16) Jõgi Prantsusmaal.
- 17) Parem paik.
- 18) Ajaloo raamatu autor.
- 21) Riik Euroopas.
- 22) Linn P.-Itaalias.
- 23) Linn Mongoolias.
- 24) Kuuldav kunst.
- 25) Saarestik L.-Aasias.
- 26) Põllu taim.
- 31) Gootide väepäälük.
- 32) Vana tants.
- 33) Asub iga maja juures.
- 34) Endine Eesti jalgpalli internatsionaal.
- 35) Linn Kreekas.
- 36) Naisterahva nimi.

Ülevalt alla:

- 1) Euroopa riigi pealinn.
- 3) Linn Prantsusmaal.
- 5) Maakond Kreekas.
- 6) Muusikaline teos.
- 9) On igal teosel.
- 10) Liikumise abinõu.
- 11) Püha paik.
- 14) Vahib tööt (kes?).
- 15) Rootsi kuningas (suraud).
- 16) Riik Euroopas.
- 19) Jõgi Indias.
- 20) Linn Saksamaal.
- 21) Mänguriist.
- 26) Koduloom.
- 27) Joonistamise abinõu.
- 28) On igal inimesel.
- 29) Itaalia asunaa Punase mere ääres.
- 30) Paneb silma! vett jooksmas.
- 36) Kala (missugune?).
- 37) Ilupu.
- 38) On igal maalikunstnikul.
- 39) Eesti vanem.
- 34) Aia lill (põõsas).
- 41) Tuntud ajakiri.

Märkus: Hinnamõistatuse №№ 1.,
 2. lahendused ja võistlus-
 kirjutuste kolm parimat
 tööd ilmuvad kaust IV., sest
 tähtaega pikendati.

**Kõik ülesannete lahendused tulevad
 saata 10. maiks kohale.**

Palume silmaspidada, et Pärnu ja
 teised kaugemad saadetised seisavad
 kaks päeva teel.

Ülesanne № 1.

8.	1.	13.	19.	15.	Riik L.-Ameerikas.				
4.	13.	5.	6.	1.	1.	14.	4.	9.	Indiaanlaste suguharu.
6.	5.	13.	1.	7.	Poolsaar Aasias.				
7.	3.	12.	7.	11.	6.	7.	Poolsaar P.-Ameerikas.		
9.	7.	2.	6.	7.	Tuntud mäng.				
5.	5.	8.	4.	15.	2.	Mürk			
13.	7.	8.	4.	4.	13.	Terariist.			

Kui tähed on õieti numbrite järele säetud, siis saame sõnade esimestest tähtedest kardetava elukitse Hispaanias.

Et sellele ülesandele ühtegi lahendust pole tulnud, otsustas toimetus veel kord lahendamise võimalusi anda ja õieti lahendajate vahel määras loosimiseks: **Dr. Vilms'i — Tahtevõimlemine.**

Ülesanne № 2.

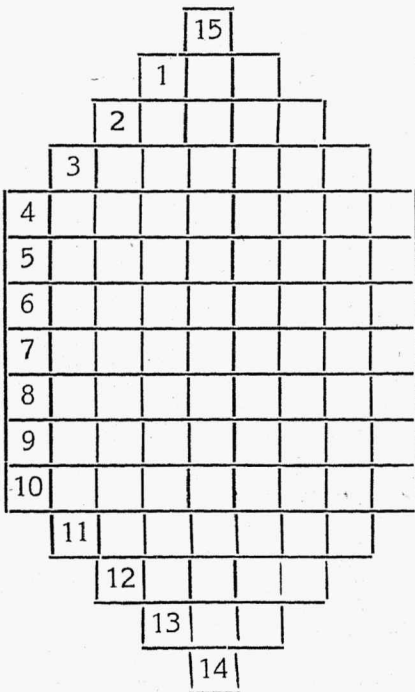
Valged: Kc 8, Vc 7, Rf 3 ja e 4, Eg 7.

Mustad: Kg 6, hc 1, Rg 5, Eh 5 ja h 7.

Valged algavad ja annavad kadu kahe käiguga.

—Dr.—

Ristsõna mõistatus № 2.

Vasakult paremale:

- 1) Kasutamata maaala.
- 2) Vana — Liivi vanem.
- 3) Kliima mõjutaja.
- 4) Paik, kus inimene oma kogukaalu vähendada võib.
- 5) Linn Indias.
- 6) Mürk.
- 7) Mägestik Euroopas.
- 8) Linn Saksamaal.
- 9) Keskaja ordu.
- 10) Linn Austraalias.
- 11) Ida-Gootide väepäalik.
- 12) Kala.
- 13) Vana eestlaste sõjariist.
- 14) ja 15) Umbhäälikud.

Kui sõnad õieti säetud, siis annab keskrida ülevalt alla ühe õpeasutuse nime.